

Karel Funk

NENÍ KRÁSY BEZ BOLESTI, ŠTĚSTÍ BEZ UTRPENÍ

Kdosi moudrý napsal, že zevní krásu si do života přinášejí hlavně ti, kteří v minulém životě trpělivě překonali nějakou bolestnou chorobu. Tím jejich nitra tak zkrystalizovala, že se to nyní projevilo i zevně. Platí to asi i šíře. Když máme vždy ochotu dát něco podle svých možností tam, kde bude s darem uvážlivě naloženo, když případný větší přísun zevních prostředků nerozhazujeme marnotratně, když si vážíme posvátnosti práce, když projdeme dobou bídy bez ukřivdění a žehrání, vytváříme si předpoklady, abychom příště žili i ve vnějším dostatku. Ale bude záležet zase jen na nás, jak s ním naložíme.

Tak je to i se zevní krásou: když ji zneužíváme (třeba k ovládnutí osob opačného pohlaví), můžeme se s ní pro příště asi rozloučit. Čeká nás pak bolest v situacích, kdy třeba někomu naletíme na zevní krásu. Ve všem je vyrovnávací logika.

Probíráme-li život velikánů, vidíme, že ta největší díla vznikala při nebo po největším utrpení. Mnohdy ovšem nemuselo být ono utrpení dáno objektivně ve vnějších viditelných okolnostech, ale pro svět nepozorovaně, v bolestech nitra. Často bylo obojí. Janáček dokončoval strhující závěr své Jenůfky u lože umírající dvacetileté dcery Olgy. Řekla mu: "Tatuško, já už tu tvou operu neuslyším. Zahraj mi ju." - Hrál na klavír až do jejího skonu. Tu noc zcela zešedivěl.

Největší díla Beethovena a Smetany vznikla v době jejich hluchoty – jako by ztrátou zevního sluchu vykupovali duchovní proud pravé inspirace sférické hudby. Mladičký Franz Schubert se po dlouhé měsíce sám věznil ve své komůrce, protože mu následkem syfilidy slezly vlasy (i před tím ošklivý, zavalitý, neměl u dívek úspěch a proto se nechal svým přítelem zlákat pro náhražku lásky a nakazil se při návštěvě nevěstince – vyrovnávání přišlo okamžitě). Rozbolavěl na duši i z jiných neúspěchů (třeba velký Goethe ani neodpověděl na prosbu, zda by směl zhudebnit některé jeho básně), rozbolavěl i na těle z dalších chorob zapsal si hluboký výkřik do deníčku: Jsem nejnešťastnější ze všech lidí na světě! Bylo to v době, kdy skládal svou Velkou symfonii C dur (s takzvanými nebeskými rozměry, jak ji vystihli jiní). Její partituru nosil později Bedřich Smetana při sobě jako jeden z největších hudebně duchovních pokladů lidstva.

Co z toho může zachytit dnes módní „umělecké“ zpracování jeho života třeba ve filmu? Snad jen tu nákazu a jak k ní přišel. Zpracovatelé životů umělců, světců či proroků projikují do nich svou přizemnost, agresi či sprostotu. I tam,

kde byla plná čistota, podsune se nějaká ta neřest – často pod falešnou záminkou „zlidštění“. V celých dějinách lidstva se ctilo posvátno. Až dnes vidíme filmy, kde Ježíš obcuje s Maří Magdalénou, znetvořuje se legenda o sv. Grálu, v muzikálech se Ježíš vzteká a nerudně huláká, vulgárnímu zjevu a zpěvu muzikálové Jany z Arku se připíše stejně vulgární avantýra s důstojníkem, aby ani tady nechybělo něco pepného... Ti nejnižší pojednávají o těch nejvyšších, nechtějme raději znát jejich budoucí bolavou cestu, ani těch, kteří to spokojeně konzumují. Není to už krása a bolest, ale ohyzdnost a budoucí bolest. Ta jim přinese smrt ducha. Profanace sice nemůže těm největším a nejčistějším nic ubrat a ohrožit, ale ohrozí tragicky autory. Protože čisté nelze ve skutečnosti změnit v bahno, odrážejí a propadají se tvůrci tohoto bahna až na jakýsi nejzazší kosmický protipól. Ruce, které se chápou čistého, aby ho potřísnily, samy zčernají duchovní rakovinou, tak jako usmrcuje dotek vysokého napětí.

I to bychom měli dnes vědět. K pochopení smyslu zla docházíme jen stykem s ním. Je velikým darem, jsme-li nuceni denně odrážet a přemáhat negace, protože pak o nich musíme přemýšlet, z jakých pramenů a příčin vyvěrají, rozpoznávat, kolik jich sami máme ještě nezpracovaných, a uchylvat se proto blíže k duchovním světům o pomoc v naší slabosti. V životních bolestech máme nejcennější materiál, který se v úsilí o polepšení stává pomůckou a katalyzátorem našeho vývoje. Během bolavého zápasu se zlem, které si člověk vytvořil, se rodí budoucí síly našeho pokroku. Současně úměrně tomu, kolik zla přetváříme, vysvobozujeme i padlé luciferské bytosti od jejich světových prokletí. Jedině zemský člověk může být jejich vykupitelem. Jen duchovní lidstvo jim umožní návrat do říší, ze kterých se pýchou odštěpily. Přetrpěnou bolestí umožňujeme po malých částech splácení zla dávkou vydobytého dobra. Proto si hluboce važme příležitostí, kdy můžeme rozpouštět zlo – jak naše vlastní, tak to ze světa. Jen stykem se zlem nabydeme síly k jeho proměně.

Jen bolest nás prohlubuje, dobíráme se jí víc ke svému já. Radost spíše konzumuje, užívá si, je spokojená. Utrpení naopak hledá cesty k řešení, přemýšlí o svých příčinách, může probouzet trpělivost, pokoru, sebepoznání, vnitřní ticho, oddanost do vyšší vůle. R. Steiner: "Moudrost je zkrystalizovaná bolest."

Co symbolizovala Ježíšova cesta na Golgotu, to překonává správně se vyvíjející člověk v niterných bojích svého lidství, kterými musí projít bodán trnovou korunou kolem hlavy. Tou Ježíš poukázal na mentální boje za rozřešení životních otázek a těžkostí, za včlenění vyšších duchovních myšlenek do naší karmicky zatížené a trpící hmotnosti. Už nebičujeme svá těla jako v středověku, dnes je zapotřebí šlehy sebevlády přepracovávat libosti a negace nižšího já. Temné části svého citění musíme bičovat sebeanalýzami a sebevládou. Trny našich bolavě poznávaných negací tak pro budoucnost zkrášlují naši fyzickou ale zejména duchovní podobu. Je to denní mravenčí práce na léta, desetiletí, ba trvalá. Mějme trpělivost sami se sebou. Zdánlivých nezdarů může být zatím víc než úspěchů. Přijměme se, jací jsme, a začněme na sobě pracovat postupně ale vytrvale, s ideálem před zraky.